

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาของปัญหา

ปัจจุบันโลกอยู่ในยุคโลกาภิวัตน์ (globalization) มีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว ทั้งด้านสังคม เศรษฐกิจ และการเมือง มีการถ่ายทอดวัฒนธรรมจากซีกโลกหนึ่งไปยังอีกซีกโลกหนึ่ง ทำให้มีผลกระทบต่อการดำเนินชีวิตของทุกคนอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์และการศึกษาถือว่ามีสำคัญต่อการพัฒนาประเทศ การเตรียมพร้อมบุคคลที่มีคุณภาพ มีภูมิคุ้มกันในการดำรงชีวิต อยู่ในสังคมที่มีการเปลี่ยนแปลงในด้านต่าง ๆ บุคคลที่มีคุณภาพจะต้องเป็นผู้มีความรู้และคุณธรรมในการดำเนินชีวิต สังคมจึงจะมีความสงบสุข โดยเฉพาะในสังคมที่มีระบบการแข่งขันสูง เยาวชนของชาติเคยชินกับระบบการแข่งขันตั้งแต่อนุบาลจนถึงระดับมหาวิทยาลัย การเห็นแก่ตัวเกิดขึ้นอย่างกว้างขวาง และก่อให้เกิดปัญหาอื่น ๆ ตามมานับประการ ฉะนั้นการพัฒนาคนในภาวะที่เศรษฐกิจ สังคมและการเมือง มีการแข่งขันดังกล่าว จึงจำเป็นต้องเน้นให้คนมีคุณธรรมและจริยธรรมควบคู่ไปกับการศึกษาด้วย (ไพฑูริย์ สนิลรัตน์, 2542, หน้า 88)

อนึ่ง ตลอดรัชสมัยของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดช พระองค์มักพระราชทานแนวพระราชดำริด้านการศึกษาให้มีความรู้ควบคู่กับคุณธรรม สมควรที่พสกนิกรทั้งปวงจะได้พยายามศึกษาให้ถึงแก่นแท้ เพื่อจะได้เป็นคนเก่งและคนดี เป็นประโยชน์ต่อตนเองและประเทศชาติตลอดไป ดังความตอนหนึ่งในพระราชดำรัส เมื่อวันที่ 18 ธันวาคม 2513 ว่า

... การแบ่งการศึกษาเป็นสองอย่าง คือ การศึกษาวิชาการอย่างหนึ่ง วิชาการนั้นจะเป็นประโยชน์แก่ตัวเองและแก่บ้านเมือง ถ้าได้นำมาใช้เมื่อสำเร็จการศึกษาแล้ว ขั้นที่สองก็คือ ความรู้ที่จะเรียกได้ว่าธรรม คือ รู้ในการวางตัว ประพฤติ และคิดวิธีที่จะใช้สมองมาทำเป็นประโยชน์แก่ตัว สิ่งที่เป็นธรรม หมายถึง วิธีประพฤติก

ปฏิบัติ คนที่ศึกษาในทางวิชาการและศึกษาในทางธรรมก็ต้องมีปัญหา แต่ผู้ใช้
 ความรู้ในทางวิชาการทางเดียวและไม่ใช้ความรู้ในทางธรรม จะนับว่าเป็น
 ปัญญาชนมิได้ . . . (สำนักประชาสัมพันธ์เขต 3 จังหวัดเชียงใหม่,
 ศูนย์สารสนเทศ, ม.ป.ป.)

ในด้านของมหาวิทยาลัยรามคำแหงก็ได้มีปณิธานและกำหนดนโยบายที่ชัดเจนคือ
 การผลิตบัณฑิตให้เป็นผู้มีความรู้คู่คุณธรรม เนื่องจากการจัดการอุดมศึกษาในยุคปัจจุบัน
 มีการเปลี่ยนแปลงไปตามสังคมโลก บัณฑิตนอกจากจะต้องเป็นผู้มีความรู้ และประสบการณ์แล้ว
 จำเป็นที่จะต้องมีความวิสัยทัศน์กว้างไกล เข้าใจสังคม วัฒนธรรมไทย และวัฒนธรรมนานาชาติ
 มีความพอเพียง มีจิตสำนึกในส่วนรวม สามารถนำความรู้ที่ได้รับไปพัฒนาประเทศชาติ
 เป็นผู้มีความรู้คู่คุณธรรม เพื่อเป็นเครื่องมือควบคุมไม่ให้นำความรู้ไปใช้ในทางที่ไม่ถูกไม่ควร
 (มหาวิทยาลัยรามคำแหง, สำนักงานอธิการบดี, กองแผนงาน, งานวิเคราะห์และประสาน
 การวางแผน, 2548, หน้า 3) โดยเหตุนี้ จึงได้กำหนดให้นักศึกษาทุกระดับได้เรียนวิชา
 ความรู้คู่คุณธรรม อันได้แก่ ภาควิชา RU 100 สำหรับนักศึกษาระดับปริญญาตรี
 ภาควิชา RU 600 สำหรับประกาศนียบัตรบัณฑิตและนักศึกษาระดับปริญญาโท และ
 ภาควิชา RU 900 สำหรับนักศึกษาระดับปริญญาเอก การจัดการเรียนการสอนวิชา
 ความรู้คู่คุณธรรมดังกล่าวนี้ จึงสอดคล้องกับ โครงการพัฒนาบัณฑิตอุดมคติไทยที่
 ทบวงมหาวิทยาลัยได้นำเสนอคณะรัฐมนตรีในการประชุมเมื่อวันที่ 27 พฤษภาคม 2540
 โดยที่ประชุมมีมติเห็นชอบในหลักการ โครงการนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อเร่งรัดพัฒนา
 กระบวนการถ่ายทอดความรู้ด้านคุณธรรมในสถาบันการศึกษาให้ทั่วถึงและมีประสิทธิภาพ
 เน้นการพัฒนาศักยภาพของนักศึกษา โดยการพัฒนาหลักสูตร และกิจกรรมต่าง ๆ ของ
 สถาบันการศึกษาเพื่อเสริมสร้างให้เป็นผู้มีความรู้คู่คุณธรรม เป็นคนดีของสังคมต่อไป
 (สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา, สำนักมาตรฐานและประเมินผลอุดมศึกษา,
 2551, หน้า 22)

นอกจากนี้ คณะรัฐมนตรียังมีมติเห็นชอบในหลักการ ซึ่งเป็นไปตามการพัฒนา
 ประเทศในแผนพัฒนาเศรษฐกิจ และสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 10 (พ.ศ. 2550-2554) ที่กำหนด
 ขึ้นบนพื้นฐานการเสริมสร้างทุนของประเทศ ทั้งทุนทางสังคม ทุนเศรษฐกิจ และทุน
 ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมให้เข้มแข็งอย่างต่อเนื่อง โดยยึดคนเป็นศูนย์กลาง

การพัฒนา และนำแนวคิดปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว-
ภูมิพลอดุลยเดชฯ มาเป็นแนวทางปฏิบัติเพื่อมุ่งสู่สังคมให้อยู่เย็นเป็นสุขร่วมกัน
ยุทธศาสตร์การพัฒนาคนและสังคมไทย โดยให้ความสำคัญกับการพัฒนาคนให้สมดุล
ทั้งจิตใจ ร่างกาย ความรู้ และทักษะความสามารถ เพื่อให้เพียบพร้อมทั้งด้านคุณธรรม
และความรู้ ซึ่งจะนำไปสู่การคิดวิเคราะห์อย่างมีเหตุผล รอบคอบ และระมัดระวังด้วย
จิตสำนึกในศีลธรรม และคุณธรรม ทำให้รู้เท่าทันการเปลี่ยนแปลง และสามารถตัดสินใจ
โดยใช้หลักความพอประมาณในการดำเนินชีวิตอย่างมีจริยธรรม ซื่อสัตย์ สุจริต อคทน
ขยันหมั่นเพียร อันจะเป็นภูมิคุ้มกัน ในตัวที่ดี ให้คนพร้อมเผชิญต่อการเปลี่ยนแปลง
ที่จะเกิดขึ้น และดำเนินชีวิตอย่างมีศักดิ์ศรี มีความมั่นคงทางเศรษฐกิจ และสังคม อยู่ใน
ครอบครัวที่อบอุ่น มีสังคมที่สันติสุข เป็นพลังในการขับเคลื่อนการพัฒนาเศรษฐกิจให้มี
คุณภาพ มีเสถียรภาพ และเป็นธรรม รวมทั้งการจัดการทรัพยากรธรรมชาติสิ่งแวดล้อม
ให้เป็นฐานการพัฒนาประเทศอย่างยั่งยืน นำไปสู่สังคมที่มีความสุขทั่วกัน (สำนักงาน-
คณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2549, หน้า 47)

มหาวิทยาลัยรามคำแหง ได้จัดให้มีการเรียนการสอนกระบวนวิชา RU 600
ตั้งแต่ปีการศึกษา 2547 ตามมติที่ประชุมคณะกรรมการที่ปรึกษาวิทยาลัยรามคำแหง
ครั้งที่ 15/2547 กระบวนการเรียนการสอนใช้วิธีการที่หลากหลาย ให้ผู้เรียนสร้างความรู้
และตระหนักในคุณธรรมด้วยตนเอง คือเน้นกระบวนการกลุ่มสัมพันธ์ (group process)
การแสดงบทบาทสมมติ (role-play) การใช้สถานการณ์จำลอง (simulation) และกรณี
ตัวอย่าง (case study) การเรียนรู้ร่วมกัน (cooperative learning) การแก้ปัญหา (problem
solving) และการบรรยาย (lecture) ทั้งนี้ทำให้ผู้เรียนสามารถวิเคราะห์ สังเคราะห์ และ
ประเมินข้อมูลเพื่อนำไปใช้ในชีวิตประจำวัน และในด้านการงาน ให้สามารถพัฒนา
ตนเอง สังคมและประเทศชาติได้ อาจกล่าวได้ว่าเป็นวิธีการจัดการเรียนการสอนที่
แตกต่างจากการสอนวิชาอื่น ๆ ในระดับบัณฑิตศึกษา

ตั้งแต่มีการจัดการเรียนการสอนวิชา ความรู้คู่คุณธรรม (RU 600) ปีการศึกษา
2547 เป็นต้นมานั้น ยังไม่มีการศึกษาวิจัยถึงสัมฤทธิ์ผลของการจัดการเรียนการสอนด้วย
วิธีการดังกล่าวอย่างเป็นระบบ ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษาโดยการวัดความตระหนักด้าน

คุณธรรมของผู้เรียน เพื่อนำผลการวิจัยเสนอมหาวิทยาลัยพิจารณาดำเนินการตามความเหมาะสมต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาความตระหนักของผู้เรียนในด้านคุณธรรมก่อนเรียนและหลังเรียนวิชาความรู้คู่คุณธรรม (RU 600)
2. เพื่อเปรียบเทียบความตระหนักของผู้เรียนในด้านคุณธรรมระหว่างก่อนเรียนและหลังเรียนวิชาความรู้คู่คุณธรรม (RU 600)

สมมติฐานของการวิจัย

ผู้เรียนมีความตระหนักในด้านคุณธรรมหลังเรียนวิชาความรู้คู่คุณธรรมสูงกว่าก่อนเรียน

ขอบเขตของการวิจัย

การวิจัยในครั้งนี้ได้กำหนดขอบเขตการศึกษาไว้ดังนี้

1. ศึกษาเฉพาะระดับความตระหนักในด้านคุณธรรม ของผู้เรียนวิชาความรู้คู่คุณธรรม (RU 600) ก่อนเรียนและหลังเรียน
2. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง
  - 2.1 ประชากร เป็นนักศึกษาที่เรียนวิชาความรู้คู่คุณธรรม (RU 600) ทั้งใน ส่วนกลางและส่วนภูมิภาค ในปีการศึกษา 2552 จำนวน 4,500 คน ที่สอนโดยคณาจารย์ 4 คน
  - 2.2 กลุ่มตัวอย่าง ผู้วิจัยจึงจัดผู้เรียนออกเป็นกลุ่ม (cluster) ได้ 4 กลุ่ม แล้วคัดเลือกโดยวิธีการสุ่มอย่างง่าย (simple sampling) เลือกจากกลุ่มนักศึกษาที่

รองศาสตราจารย์นพคุณ คุณาชีวะ เป็นผู้สอนเท่านั้น และใช้กำหนดกลุ่มตัวอย่างตาม ตารางขนาดกลุ่มตัวอย่างของยามานะ (Yamane อ้างถึงใน คณาจารย์ภาควิชาการประเมิน และการวิจัย, 2552, หน้า 440) ได้กลุ่มตัวอย่างจำนวน 891 คน ที่ระดับความคลาดเคลื่อน $\pm 3\%$

3. ตัวแปรที่ศึกษา ได้แก่ ความตระหนักในคุณธรรม

นิยามศัพท์เฉพาะ

1. ความรู้ หมายถึง ความสามารถทางด้านสติปัญญาในการนำข้อเท็จจริง ทฤษฎี กฎ วิธีการแก้ปัญหา ศักยภาพในการคิดวิเคราะห์ ตามหลักวิทยาศาสตร์ที่พิสูจน์ได้ แล้วนำไปสังเคราะห์ สรุป เพื่อสื่อความหมาย ทั้งที่เป็นปากเปล่า ข้อเขียน การใช้สื่อ หรือสัญลักษณ์ต่าง ๆ ให้ผู้อื่นเข้าใจได้ (Hospers อ้างถึงใน มาโนช เวชพันธ์, 2532, หน้า 15-16)

2. คุณธรรม หมายถึง ความดีงามของจิตใจในการดำเนินชีวิต การประพฤติ และปฏิบัติตัวต่อเพื่อนมนุษย์ สังคม และธรรมชาติ เห็นคุณค่าของชีวิตในการบำเพ็ญประโยชน์ อย่างถูกต้อง ยึดมั่น และปฏิบัติตามหลักศาสนา ไม่เอารัดเอาเปรียบ คุณถูกเหยียดหยาม ไม่เห็นแก่ตัว มีเมตตา กรุณา กตัญญู รู้คุณ รวมทั้งการเป็นคนดีของสังคม

3. ความตระหนักในด้านคุณธรรม หมายถึง ความตั้งใจที่จะมุ่งมั่นต่อการทำงาน การทำประโยชน์ต่อส่วนรวม เป็นผู้ที่มีสติปัญญา มีสติในการคิด การพูดและการกระทำ มีความเมตตา กรุณา ซื่อสัตย์สุจริต สุขุมรอบคอบ รู้จักวิเคราะห์ไตร่ตรองอย่างมีเหตุผล รู้จักแก้ปัญหา มีวิสัยทัศน์ มีความรับผิดชอบ มีความพอเพียง ตลอดจนรู้จักเสียสละ เพื่อประโยชน์สุขของสังคม ส่วนรวม และองค์กร

4. นักศึกษา หมายถึง นักศึกษามหาวิทยาลัยรามคำแหงที่ศึกษาในคณะต่าง ๆ และเรียนวิชาความรู้คุณธรรม (RU 600) ในส่วนกลางและส่วนภูมิภาค ในปีการศึกษา 2552

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. ทำให้ทราบถึงระดับความตระหนักในด้านคุณธรรม ของผู้เรียนวิชาความรู้
คู่คุณธรรม
2. เพื่อเป็นแนวทางในการปรับปรุง และพัฒนาการเรียนการสอนวิชาความรู้
คู่คุณธรรมต่อไป
3. เพื่อเป็นแนวทางในการจัดการเรียนการสอนวิชาอื่น ๆ ที่จัดการสอนโดยเน้น
ผู้เรียนเป็นสำคัญ